

ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ 1841-2000

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ, τον Μάρτιο του 1841, μέχρι την έναρξη των εργασιών της, τον Ιανουάριο του 1842, μεσολάβησε σχεδόν ένας χρόνος, στη διάρκεια του οποίου η Διοίκηση της Τράπεζας έπρεπε να λύσει όλα τα ζητήματα που αφορούσαν τη λειτουργία της, μεταξύ των οποίων και το ζωτικό πρόβλημα στέγασης του Κεντρικού Καταστήματός της.

Η επιλογή του κατάλληλου κτηρίου για τη στέγασή του ανατέθηκε από το Γενικό Συμβούλιο της Τράπεζας στο διευθυντή Γεώργιο Σταύρο και στο σύμβουλο Αλέξανδρο Ρουζιού. Από τις προσφορές που υποβλήθηκαν από διάφορους ιδιοκτήτες ακινήτων στο κέντρο της Αθήνας, ανάμεσα στους οποίους, ο Π. Ζωγράφος, ο Γ. Ιωάννου και οι αδελφοί Χαιρέτη, τελικά προκρίθηκε η ενοικίαση της οικίας των αδελφών Θ. και Α. Χαιρέτη¹, που βρισκόταν στην οδό Σοφοκλέους, περίπου στον σημερινό αριθμό 6. Το ενοίκιο ορίστηκε σε 260 δρχ. το μήνα, προπληρωτέο για ολόκληρο το χρόνο και με την υποχρέωση να γίνουν οι αναγκαίες προσθήκες για την ασφάλεια του καταστήματος. Το ενοίκιο των 260 δρχ. το μήνα που συμφωνήθηκε ξεπερνούσε κατά 10 δρχ. το ποσό που προβλεπόταν στον προϋπολογισμό της Ε.Τ.Ε., και γι' αυτό το λόγο, με απόφαση του Γενικού Συμβουλίου, η διαφορά λογαριάστηκε ως δαπάνη για την ασφάλεια του ταμείου. Έτσι, από το 1842 χρονολογείται η πρώτη παρουσία της Εθνικής Τράπεζας στο οικοδομικό τετράγωνο που περικλείεται από τις οδούς Αιόλου, Γεωργίου Σταύρου, Σταδίου, Πεσμαζόγλου και Σοφοκλέους. Παρουσία η οποία, στα 158 χρόνια που μεσολάβησαν μέχρι σήμερα, όχι μόνο δεν περιορίστηκε αλλά σταδιακά επεκτάθηκε, ώστε να δεσπόζει μαζί με το Χρηματιστήριο, ακίνητο ιδιοκτησίας επίσης της Ε.Τ.Ε., στον συγκεκριμένο χώρο και να αποτελεί, από τότε, το χρηματιστικό και οικονομικό κέντρο της χώρας.

Πράγματι, η επιλογή της οδού Σοφοκλέους δεν ήταν τυχαία. Βρισκόταν δίπλα στην οδό Αιόλου, η οποία μαζί με την οδό Ερμού αποτελούσαν, σύμφωνα με τα πρώτα σχέδια², τις δύο κύριες εμπορικές αρτηρίες των Αθηνών. Μάλιστα για πολλά χρόνια παρέμειναν και οι μόνες εμπορικές αρτηρίες της πόλης.

Στην οικία των αδελφών Χαιρέτη λειτούργησε το κατάστημα της Εθνικής Τράπεζας μέχρι το 1845, όταν διαπιστώθηκε ότι αυτή δεν επαρκούσε πια για την εξυπηρέτηση των εργασιών της Τράπε-

Κεντρική βιβλιοθήκη της Ε.Τ.Ε.
Ι.Α.Ε.Τ.Ε., Φωτογραφικό Αρχείο.

Η Μινωική αίθουσα.
Ι.Α.Ε.Τ.Ε., Φωτογραφικό Αρχείο.

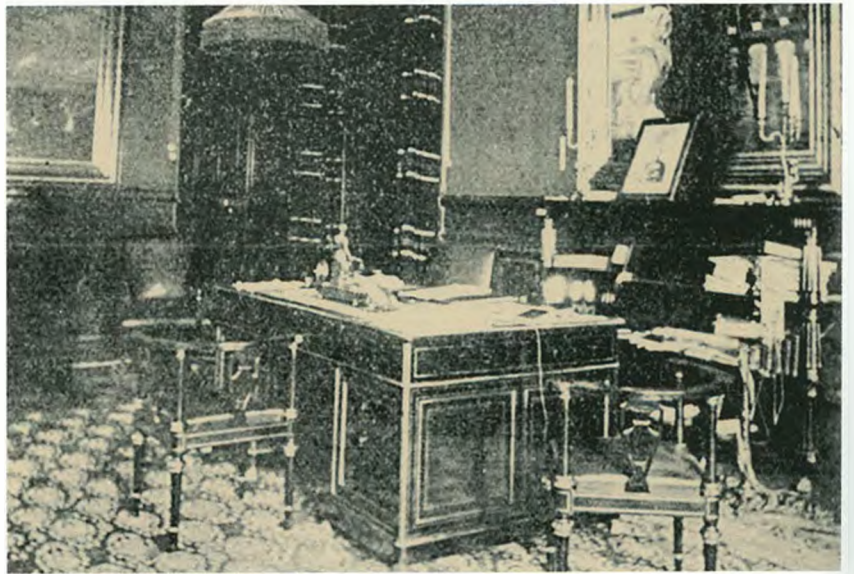

Το γραφείο του διοικητή το 1902.
*Περιοδικό Παναθήναια, έτος Β',
 τχ. 35/15 Μαρτίου 1902.*

Απέναντι:

Η εξωτερική μνημειακή όψη του Κεντρικού Καταστήματος της Τράπεζας Ανατολής στην οδό Σοφοκλέους αριθμ. 6, το οποίο περιήλθε στην Εθνική Τράπεζα το 1932, μετά τη συγχώνευση της Τράπεζας Ανατολής στην Ε.Τ.Ε. Διακρίνονται δίπλα τα παλαιά κτήρια που κατεδαφίστηκαν το 1928 για την ανέγερση του Χρηματιστηρίου Αθηνών.

Φωτογραφία του 1912/13 από την έκδοση Percy F. Martin, *Greece of the Twentieth Century*, Λονδίνο 1913.

ζας, που είχαν εν τω μεταξύ αυξηθεί. Το θέμα απασχόλησε το Γενικό Συμβούλιο της Τράπεζας, το οποίο στις 12.7.1845 διόρισε ειδική επιτροπή που θα φρόντιζε για την αγορά κατάλληλου ακινήτου. Η επιτροπή αποτελούνταν από το διευθυντή Γεώργιο Σταύρο, τον βασιλικό επίτροπο της Τράπεζας Νικόλαο Σιλήβεργο και τον Θεόδωρο Ράλλη, μέλος του Συμβουλίου. Στην απόφασή του το Γενικό Συμβούλιο συνιστούσε στην επιτροπή να λάβει ιδιαίτερα υπόψη της την περίπτωση αγοράς της οικίας του καθηγητή Κυριάκου Δομνάδου, μετόχου της Ε.Τ.Ε., που βρισκόταν στη γωνία των οδών Αιόλου και Ευριπίδου³. Η επιτροπή ενέκρινε την αγορά της οικίας αυτής, και τον Ιούλιο του 1845 υπογράφηκε το σχετικό συμβόλαιο αγοραπωλησίας. Με την αγορά της οικίας του Κυριάκου

Δομνάδου η Διοίκηση και το Κεντρικό Κατάστημα της Εθνικής Τράπεζας στεγάστηκαν πλέον στην οδό Αιόλου, όπου βρίσκονται μέχρι σήμερα.

Το βασικότερο πλεονέκτημα του ιδιόκτητου Κεντρικού Καταστήματος της Ε.Τ.Ε. ήταν ότι βρισκόταν στην καρδιά της εμπορικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας της πρωτεύουσας, πολύ κοντά στην πλατεία Όθωνος⁴, η οποία εξελίχθηκε πολύ γρήγορα σε στρατηγικής σημασίας συγκοινωνιακό κόμβο της Αθήνας. Από την πλατεία Ομονοίας έπαιρναν τότε τους πελάτες τους οι αμαξάδες, εδώ κατέληγε αργότερα ο ηλεκτρικός σιδηρόδρομος που ένωνε την Αθήνα με το λιμάνι του Πειραιά και από εδώ επίσης ξεκινούσε ο σιδηρόδρομος για την Κηφισιά και το Λαύριο. Από την πλατεία, τέλος, περνούσαν τα τραμ που μετέφεραν τους ταξιδιώτες στα υπόλοιπα προάστια της πρωτεύουσας. Η περιγραφή του Δημητρίου Σκουζέ για την Ομόνοια στις αρχές του 20ού αιώνα είναι χαρακτηριστική:

«Εκεί βρισκόταν και η κεντρική πιάτσα, όπου οι αμαξάδες, με τις μαύρες νισσεράδες τους και τα πλούσια μουστάκια τους, στέκονταν στητόι μέσα στις αστραφτερές λουσατές βικτώριες και τα μόνιππα και περίμεναν αγώγι, με γυρισμένα τ' αμάξια τους προς το κέντρο της πλατείας και τ' άλογα προς τον δρόμο... Η κίνηση της πλατείας ήταν αραιή, και τη μακάρια πουχιά την τάραζε για λί-

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΚΑΛΑΔΟΥ 1843

Το Κεντρικό Κατάστημα της Ε.Τ.Ε., χαρακτηριστικό του Γιάννη Κεφαλληνού (1949). Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Ε.Χ. Κάσδαγλη, Εορτασμός 125τηρίδος Ε.Τ.Ε.

Απέναντι:

Η κεντρική αίθουσα «Στοά» του Καταστήματος της Ε.Τ.Ε. Περιοδικό Παναθήναια, έτος Β', τχ. 35/15 Μαρτίου 1902.

Η κεντρική αίθουσα συναλλαγών του Καταστήματος της Ε.Τ.Ε. το 1930.

Διαφημιστικό φυλλάδιο Ε.Τ.Ε. National Bank of Greece. Βιβλιοθήκη του Ι.Α./Ε.Τ.Ε.

γο ο ρυθμικός κρότος κάποιου μόνιππου ή το ανατριχιαστικό σφύριγμα των τροχών των τραμ, που, κάνοντας το γύρο της, ξεκινούσαν για το νέο τους δρομολόγιο...» Ο παλιός σταθμός του ηλεκτρικού σιδηροδρόμου βρισκόταν στην αρχή της οδού Αθηνάς, στην κεντρική είσοδο του οποίου «εγίνετο κατά τους παλαιότερους χρόνους και η υποδοχή υπό της Δημοτικής Αρχής της πόλεως όλων των εστεμμένων και επισήμων προσώπων, που ήρχοντο τότε πάντοτε θαλασσίως μέχρι Πειραιώς και απ' εκεί σιδηροδρομικώς με το Βασιλικό βαγόνι της Εταιρείας Σ.Α.Π. ανέβαιναν στην πρωτεύουσα. Από την άλλη μεριά της πλατείας, ο Σταθμός του Λαυρίου...»⁵.

Με την εγκατάστασή της στην οδό Αιόλου, η Εθνική Τράπεζα εγκατέλειψε την οδό Σοφοκλέους για να επανέλθει πολύ αργότερα, μετά από 75 ολόκληρα χρόνια, αγοράζοντας αρχικά, το 1911, τμήμα από οικόπεδο ιδιοκτησίας της Τράπεζας Ανατολής. Σε αντίθεση με την Εθνική Τράπεζα που έφυγε από την οδό Σοφοκλέους, άλλες τράπεζες εγκατέστησαν το κεντρικό κατάστημά τους στην ίδια περιοχή, όπως για παράδειγμα η Τράπεζα Αθηνών, η οποία το 1894 εγκαταστάθηκε στην οδό Σοφοκλέους αριθμ. 6, και η

Τράπεζα Ανατολής, που ενοικίασε αρχικά (1904) το διπλανό κτήριο στον αριθμό 4, για να αγοράσει τελικά, το 1907, το Κεντρικό Κατάστημα της Τράπεζας Αθηνών στην οδό Σοφοκλέους 6.

Η ραγδαία ανάπτυξη των εργασιών της Εθνικής Τράπεζας προέβαλλε συνεχώς νέες κτηριακές ανάγκες. Έτσι η Ε.Τ.Ε. αναζητούσε τρόπους επέκτασης των χώρων του Κεντρικού Καταστήματός της. Πρώτα, στα 1852, επεκτάθηκε προς την πλευρά της σημερινής οδού Γεωργίου Σταύρου, από Αιόλου μέχρι Σταδίου. Αγόρασε τον κήπο και τα υπόλοιπα κτίσματα της ιδιοκτησίας Κυριάκου Δο-

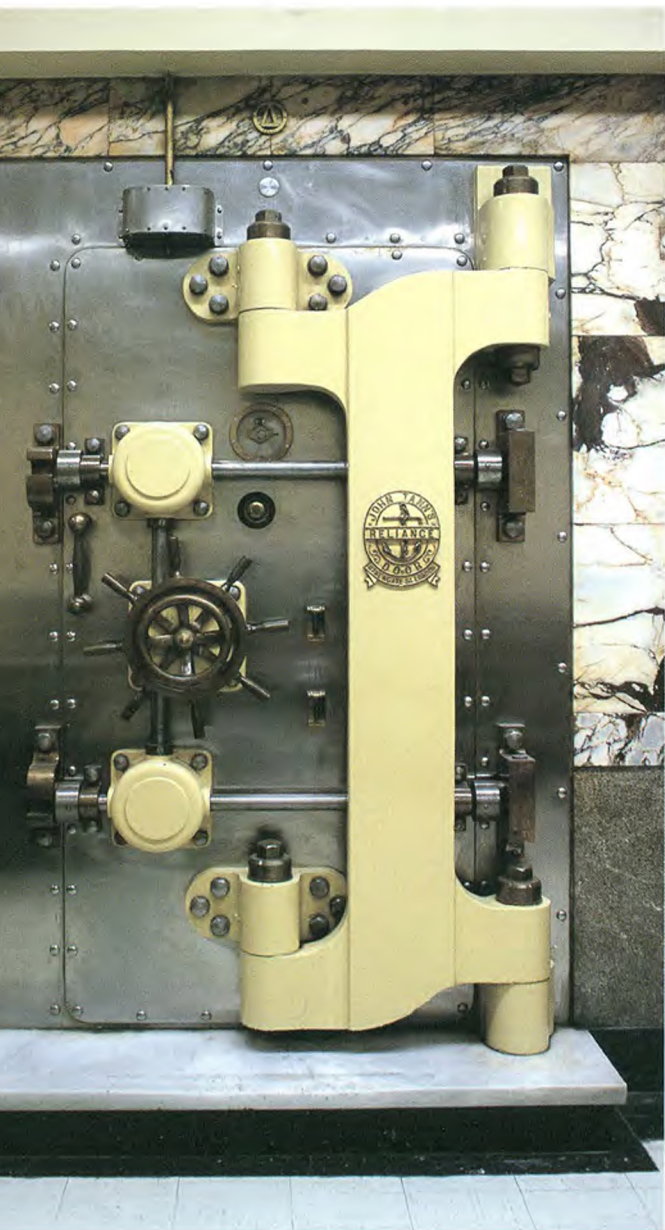

μνάδου, που ήταν συνεχόμενα με το κτήριο της Εθνικής στην πλευρά της οδού Γεωργίου Σταύρου. Στη συνέχεια, το 1875, επεκτάθηκε από την πλευρά της οδού Αιόλου προς την οδό Σοφοκλέους. Αγόρασε τις δύο συνεχόμενες διώροφες οικίες επί της οδού Αιόλου που στεγάζαν μέχρι τότε το μεγαλύτερο ξενοδοχείο της Αθήνας, «Το Ξενοδοχείον της Αγγλίας», μετασχηματίζοντας και αναβαθμίζοντας σημαντικά την ανατολική πλευρά της πλατείας Λουδοβίκου, όπου παρατηρούμε, τα επόμενα χρόνια, συγκέντρωση υψηλής στάθμης οικονομικών υπηρεσιών.

Σημειώνουμε ότι το Κεντρικό Κατάστημα μέχρι το 1914 στεγάζε, εκτός από τα γραφεία της Διοίκησης, τις διάφορες υπηρεσίες της Τράπεζας και τις κατοικίες των διοικητών και υποδιοικητών. Πιο συγκεκριμένα, ο Γεώργιος Σταύρος εγκαταστάθηκε σε χώρο του πρώτου ορόφου της οικίας Κυρ. Δομνάδου (1845 κε.), ενώ αργότερα παραχωρήθηκε στους πρώτους υποδιοικητές κατοικία στις πίσω οικοδομές που έβλεπαν στην αυλή. Κατοικία μέσα στην Τράπεζα παραχωρήθηκε επίσης στους διοικητές Μάρκο Ρενιέρη, Παύλο Καλλιγά, Στέφανο Στρέιτ (στη γωνία των οδών Γ. Σταύρου και Σταδίου), Ιωάννη Βαλαωρίτη, Ιωάννη Ευταξία και στους υποδιοικητές Γεώργιο Βασιλείου και Ευθύμιο Κεχαγιά.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθούμε στο γεγονός ότι η Εθνική Τράπεζα, όπως και όλες οι υπόλοιπες ελληνικές τράπεζες, είχε ένα εξαιρετικά

συγκεντρωτικό σύστημα λειτουργίας, που καθιστούσε ακόμα πιο σημαντικό το ρόλο του Κεντρικού Καταστήματός της στην πρωτεύουσα, αφού και τα μικρότερα ακόμη υποκαταστήματα διατηρούσαν άμεσες επαφές με την έδρα της Τράπεζας στην Αθήνα. Τα πρώτα χρόνια, μέχρι το 1880, διαπιστώνουμε ότι η πολιτική της Εθνικής Τράπεζας ευνόπη την εμπορική ανάπτυξη της πρωτεύ-

Η πόρτα του Θησαυροφυλακίου των Ταμείων Τίτλων.

Απέναντι:

Η αίθουσα συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου.

ουσας και προπαντός του Πειραιά, όπως επίσης και δυο τρία ακόμη μεγάλα εμπορικά κέντρα-λιμάνια της χώρας, την Ερμούπολη, την Πάτρα και την Καλαμάτα. Στη συνέχεια έστρεψε την προσοχή της στην ενίσχυση της περιφέρειας, για να επικεντρώσει το ενδιαφέρον της και πάλι γύρω από την Αθήνα στη δεκαετία του 1930.

Οι συνεχείς προσθήκες κτισμάτων, είτε με αγορά είτε με την κατασκευή νέων, για την αντιμετώπιση των αυξημένων λειτουργικών αναγκών της Τράπεζας, δημιούργησαν δυσκολίες στην εσωτερική επικοινωνία των χώρων και προβληματική διαρρύθμιση που δεν βοηθούσε στη λειτουργία της Διοίκησης και των υπηρεσιών του Καταστήματος.

Αναφερόμενος στα σοβαρά λειτουργικά προβλήματα του κτηρίου ο Ιωάννης Α. Βαλαωρίτης έγραφε στην Ιστορία του:

«...Το ανεπαρκές της εγκαταστάσεως των γραφείων του Κεντρικού Καταστήματος της Εθν. Τραπέζης, διά τε την εσωτερικήν υπηρεσίαν της Τραπέζης και διά την υπηρεσίαν του κοινού, από καιρού είχε γίνει επαίσθητον και διάφορα είχαν επανειλημμένως μελετηθεί σχέδια, είτε ανοικοδομήσεως νέων γραφείων, είτε σπουδαίων μεταρρυθμίσεων και βελτιώσεων των υπάρχοντων. Και αι μεν περιστάσεις απεμάκρυναν εκ της Διοικήσεως την ιδέαν της δαπάνης προς ανέγερσιν νέου Καταστήματος, αλλ' η κατά ριζικόν τρόπον μεταρρυθμίσεις και βελτιώσεις του υπάρχοντος δεν ήτο επιδεκτική περαιτέρω αναβολής, εν τε τω συμφέροντι της υπηρεσίας και της αναπτύξεως των εργασιών της Τραπέζης ως και προς επαύξησιν των όρων ασφαλείας από παντός οιοδήποτε κινδύνου. Εις την μελέτην δε προς εκτέλεσιν του σχεδίου τούτου ασχοληθείσα η Διοίκσις εύρε συνεπίκουρον την υπό της τακτικής Γενικής Συνελεύσεως του 1897 εκλεχθείσαν Εξελεγκτική Επιτροπήν θερμώς συστήσασαν το μέτρον τούτο...»⁶.

Η Εξελεγκτική Επιτροπή της Ε.Τ.Ε. από την πλευρά της διαπίστωνε για το έτος 1896-97:

«... Καίτοι η Επιτροπή σας αποκομίζει καλώς εντυπώσεις ως προς τε την ανάπτυξιν των εργασιών της Τραπέζης και την επικρατούσαν εν τοις βιβλίοις λογιστικήν ταξιν, ατυχώς δεν δύναται

να είπν τούτο και ως προς την πρόσφορον τακτοποίησιν των διαφόρων γραφείων, εγκατεσπαρμένων άνευ της προς άλλπλα υπηρεσιακής συνοχής ως εκ της κακής διασκευής του καταστήματος εις τας δύο της Τραπέζης οικίας. Ως δε η Επιτροπή αντελήφθη, περιερχόμενη από τμήματος εις τμήμα, το τοιούτον όχι μόνον εις την ταχείαν διεξαγωγήν των εργασιών των μετά της Τραπέζης συναλλαττομένων παρεμβάλλει προσκόμματα, κωλύοντα βεβαίως και την ανάπτυξιν των εργασιών, αλλά και την εσωτερικήν διεξαγωγήν της υπηρεσίας παραβλάπτει, δυσχεραίνει δε και την επίβλεψιν του προσωπικού υπό των αρμοδίων προϊσταμένων και την γενικωτέραν αυτού μόρφωσιν εις τας ποικίλας λογιστικάς εργασίας. Ίσως δε

και υπό την έποψιν οικονομίας η τοιαύτη των γραφείων διάθεσις είναι ασύμφορος, διότι, διασπασμένης της μεθοδικής ενότητας των τμημάτων, η της υπηρεσίας διεξαγωγή απαιτεί πλείον προσωπικόν. Τους λόγους τούτους και η Διοίκσις της Τραπέζης, προς ην εποιεσάμεθα τας δεούσας παραστάσεις, ανεγνώρισεν ως ορθούς, προσθείσα ότι μελετά το θέμα, διστάζει δε εις την εκτέλεσιν αυτού, ως εκ των περιστάσεων, ας ο τόπος διέρχεται. Νομίζομεν ότι η Συνέλευσις θέλει συμφωνήσει μεθ' ημών όπως συστηθή εις την Διοίκσις, ίνα μετ' ακριβή του θέματος με-

λέτην προβή εις αναλόγους οικοδομικάς μεταρρυθμίσεις του καταστήματος επί τη βάσει των αναγκών της υπηρεσίας...»⁷.

Γι' αυτό το λόγο, το 1898, στις παραμονές του νέου αιώνα, η Ε.Τ.Ε. αποφασίζει να προχωρήσει στις αναγκαίες τροποποιήσεις και εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις στα κτήρια που συγκροτούσαν το Κεντρικό Κατάστημα επί των οδών Αιόλου και Γεωργίου Σταύρου, με βάση ένα σχέδιο του γάλλου αρχιτέκτονα Eugène Trouppe και τη γενική εποπτεία των έργων από τον μηχανικό Νικόλαο Μπαλάνο, αναστηλωτή των μνημείων της Ακρόπολης, ώστε όλοι οι χώροι να αποκτήσουν ενιαία πρόσοψη εξωτερικά και λειτουργική διαρρύθμιση εσωτερικά.

Τα επόμενα δύο χρόνια το Κεντρικό Κατάστημα ανοικοδομείται σχεδόν εκ βάθρων και μετασχηματίζεται σε ένα ενιαίο κτήριο με προσθήκη ορόφου και νέας πτέρυγας. Αποκτά ακόμη νέα ασφαλή θησαυροφυλάκια, μεγάλες αποθήκες νερού, εγκαταστάσεις πυ-

Ο κεντρικός εξώστης του κτηρίου της Ε.Τ.Ε., οπμαιοστολισμένος με τη γαλανόλευκη και τις σημαίες των συμμαχικών δυνάμεων κατά την ημέρα της απελευθέρωσης της Αθήνας.

Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Φωτογραφικό Αρχείο.

Απέναντι: Ακουαρέλα με την εξωτερική όψη του Χρηματιστηρίου Αθηνών (1934).

Ι.Α./Ε.Τ.Ε., Αρχείο Τεχνικών Υπηρεσιών.

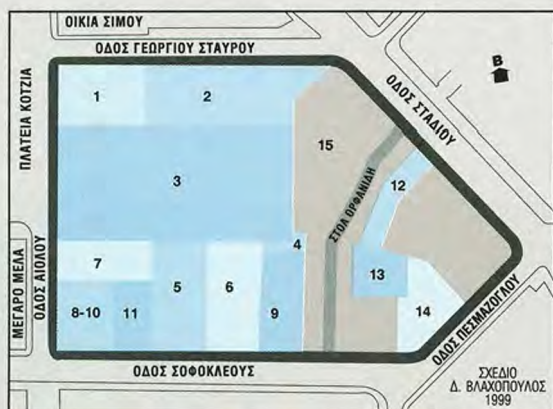

ρόσβησης, κλίβανο καταστροφής τραπεζογραμματίων-τίτλων κτλ. Οι εσωτερικοί του χώροι επίσης επενδύονται με ξύλο και μάρμαρο, διακοσμούνται και επιπλώνονται με καλαίσθητες κατασκευές και καλλιτεχνικά αντικείμενα, ενώ γάλλος διακοσμητής, ο Pierre Joly, αναλαμβάνει τη φροντίδα των χώρων της Διοίκησης.

Η ανάπτυξη των εργασιών της Τράπεζας, που συνεχίστηκε με ακόμη εντονότερους ρυθμούς τον 20ό αιώνα, δημιούργησε νέες πιεστικές στεγαστικές ανάγκες στη Διοίκηση και το Κεντρικό Κατάστημα, ιδιαίτερα μετά το 1920, που ήταν σταθμός και για την αθηναϊκή δημογραφική και οικονομική ανάπτυξη. Από τη σύσταση του νεοελληνικού κράτους, για έναν αιώνα περίπου, ο πληθυσμός της ευρύτερης περιοχής των Αθηνών, συμπεριλαμβανομένου και του Πειραιά, αυξήθηκε με αργό σχετικό ρυθμό. Αντίθετα, στα επόμενα πενήντα χρόνια ο πληθυσμός της Αθήνας αυξήθηκε ραγδαία και έφτασε να συγκεντρώνει το ένα τρίτο του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Από τη δεκαετία του 1920 εμφανίζονται οι πρώτες ενδείξεις της υπερτροφικής ανάπτυξης του αθηναϊκού κέντρου και αυτή η αλλαγή στη μακρόχρονη δημογραφική τάση συνδέεται με την αναδίπλωση στη μητρόπολη της ελληνικής αστικής τάξης.⁸ Η Εθνική Τράπεζα, για να ανταποκριθεί στη δημογραφική και οικονομική ανάπτυξη που παρατηρείται στην πρωτεύουσα αλλά και ευρύτερα στη χώρα, και είχε ως επακόλουθο τη ραγδαία αύξηση των εργασιών της και την ανάπτυξη του δικτύου της, φρόντισε να εξασφαλίσει για χρήση και άλλους χώρους επί της οδού Αιόλου, δίπλα στο Κατάστημά της; στα 1920-1923 αγόρασε τα συνεχόμενα ακίνητα στην οδό Αιόλου αριθμ. 82 και 84.

Την ίδια εποχή συστάθηκε το Ανώτατο Τεχνικό Συμβούλιο για τη μελέτη και την τροποποίηση του σχεδίου της πόλεως των Αθηνών. Με βάση τα πορίσματά του εργάστηκε και η επιτροπή σχεδίου πόλεως Αθηνών η οποία συγκροτήθηκε με το νόμο 1709. Πρόεδρος της επιτροπής ορίστηκε ο Π. Καλλιγιάς και ανάμεσα στα μέ-

1. Ιδιοκτησία Δομνάδου, Ε=1.068 τ.μ., αγοράστηκε 13.7.1837
2. Ιδιοκτησία Δομνάδου, αγοράστηκε 3.12.1852
3. Ιδιοκτησία Φεράλδη, Ε=2.552 τ.μ., αγοράστηκε το 1875
4. Ιδιοκτησία Τράπεζας Ανατολής, Ε=85,80 τ.μ., αγοράστηκε 12.1911
- 5-6. Ιδιοκτησίες διαφόρων, Ε=1.795 τ.μ., αγοράστηκαν 9.11.1916 & 17.12.1916
7. Ιδιοκτησία πρώην Πουλόπουλου, Ε=534 τ.μ., αγοράστηκε 1920-1921
- 8-10. Ιδιοκτησία πρώην Πετράκη, Ε=525 τ.μ., αγοράστηκε ½ το 1923 & ½ το 1938
9. Ιδιοκτησία Τράπεζας Ανατολής, Ε=702 τ.μ., από συγχώνευση το 1932
11. Ιδιοκτησία Μανούση, Ε=366 τ.μ., αγοράστηκε το 1965
12. Ιδιοκτησία Ε.Τ.Ε.
13. Παλιό Χρηματιστήριο
14. Τράπεζα Κοσμαδόπουλου
15. Ιδιοκτησία Πανεπιστημίου Αθηνών, πρώην Ε.Τ.Ε.

Σημειώσεις:

- 1 Ο Θεόφραστος Χαιρέτης υπήρξε ο πρώτος γραμματέας της Εθνικής Τράπεζας (1843-1855) και, μαζί με τους Γεώργιο Βασιλείου και Ευθύμιο Κεχαγιά, μέλος της Τριμελούς Επιτροπής της Ε.Τ.Ε. που αναπλήρωνε στη Διοίκηση τον Γ. Σταύρο.
- 2 Κώστας Φαλιάτης, «Αθήναι, τα κατά καιρούς σχέδια [πόλεως]», στη *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια Παύλου Δρανδάκη*, τόμ. Β', σελ. 218-221.
- 3 Σημερινή οδός Γεωργίου Σταύρου.
- 4 Το 1862 μετονομάστηκε σε πλατεία Ομονοίας.
- 5 Δημήτριος Γ. Σκουζές, *Η Αθήνα που έφυγε, ομορφιές που χάθηκαν*, Αθήνα 1961, σελ. 58.
- 6 Ιωάννης Α. Βαλαωρίτης, *Ιστορία της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (1842-1902)*, Αθήνα 1902, σελ. 171-172.
- 7 Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, *Απολογισμός του έτους 1896*, Έκθεσις της Ελεγκτικής Επιτροπής, Αθήνα 1897, σελ. 7.
- 8 Βλ. G. Burgel, *Αθήνα, η ανάπτυξη μιας μεσογειακής πρωτεύουσας*, Αθήνα 1976, σελ. 142-143.
- 9 Κώστας Φαλιάτης, *ό.π.*, τόμ. Β', σελ. 222-224.

λη της συγκαταλεγόταν και ο μηχανικός της Εθνικής Τράπεζας Ν. Μπαλάνος. Η επιτροπή τελείωσε το έργο της το 1925. Σύμφωνα με το σχέδιό της, η πόλη των Αθηνών χωριζόταν σε επτά περιοχές και συγκεκριμένα: στο Πανεπιστημιακό Κέντρο, στο Νοσοκομειακό Κέντρο, στο Διοικητικό Κέντρο, στο Δικαστικό Κέντρο, στο Σταθμό των Σιδηροδρόμων, στο Εμπορικό Κέντρο, που περιλάμβανε το τρίγωνο μεταξύ των οδών Σταδίου, Αθηνάς, Πλούτωνος, Ντέκα και Μητροπόλεως και στο Χρηματιστικό κέντρο, που περιλάμβανε τις οδούς Αιόλου, Σοφοκλέους και Σταδίου. Το σχέδιο προέβλεπε τη μετατροπή του Δημοτικού Θεάτρου σε Χρηματιστήριο, το Δημαρχείο μεταφερόταν στο Βαρβάκειο και τέλος το Ταχυδρομείο καταλάμβανε το χώρο του Δημαρχείου. Η βίαιη όμως αντίδραση των κατοίκων της Αθήνας στο παραπάνω σχέδιο πόλεως οδήγησε στην εγκατάλειψή του⁹.

Η εγκατάσταση της Εθνικής Τράπεζας στην οδό Σοφοκλέους, που είχε ξεκινήσει δειλά στα μέσα περίπου του 19ου αιώνα με τη νοικιασμένη οικία των αδελφών Χαιρέτη, εδραιώθηκε κυρίως μετά το 1916 με την αγορά του ακινήτου στην οδό Σοφοκλέους αριθμ. 8-10 και ολοκληρώθηκε πολύ αργότερα, το 1965, με την απόκτηση με ανταλλαγή του ακινήτου στην οδό Σοφοκλέους αριθμ. 12.

Το 1925, η Εθνική Τράπεζα εξετάζει το ενδεχόμενο επέκτασης του Κεντρικού Καταστήματος μέχρι τη διασταύρωση των οδών Αιόλου και Σοφοκλέους και από εκεί μέχρι το κτήριο της Τράπεζας της Ανατολής, ώστε με κατάλληλες μεταρρυθμίσεις να μπορεί να ανταποκριθεί με επάρκεια στις μελλοντικές ανάγκες της. Ζήτησεάλιστα από πέντε αρχιτέκτονες: τους Α. Μεταξά, Β. Κουρεμένο, Τ. Χέλμν, Ν. Μπαλάνο και τον ελβετό Emile Vogt, να υποβάλουν συ-

γκεκριμένες προτάσεις. Τελικά η Διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας δεν υλοποίησε κάποιο από αυτά τα σχέδια, αλλά απλώς προχώρησε στη μετατροπή του ισόγειου κτηρίου στη γωνία των οδών Γ. Σταύρου και Σταδίου σε αίθουσα ταμειωτηρίου στην οποία, δύο χρόνια αργότερα, προστέθηκε άλλη μία αίθουσα στον επάνω όροφο.

Το 1928, η Επιτροπή του Χρηματιστηρίου Αθηνών παρακάλεσε την Εθνική Τράπεζα να αναλάβει να κτίσει με δικές της δαπάνες στην οδό Σοφοκλέους αριθμ. 8-10 το μέγαρο του Χρηματιστηρίου Αθηνών και να ενοικιάζει τους αναγκαίους χώρους στο Χρηματιστήριο. Την πρόταση αυτή αποδέχθηκε ο τότε διοικητής της Ε.Τ.Ε. Ιωάννης Δροσόπουλος, ο οποίος και έδωσε αμέσως εντολή στις τεχνικές υπηρεσίες της Τράπεζας να μελετήσουν το θέμα. Η Εθνική ανέθεσε στον αρχιτέκτονα της Νικόλαο Ζουμπουλίδη να μεταβεί στο εξωτερικό και να μελετήσει τα συστήματα που ίσχυαν στα χρηματιστήρια της Ευρώπης και των Ηνωμένων Πολιτειών, ώστε το μέγαρο του Χρηματιστηρίου Αθηνών να κτιστεί με όλες τις σύγχρονες προδιαγραφές. Η ανέγερση του κτηρίου ξεκίνησε το 1928 και τελείωσε το 1934.

Το 1932 με τη συγχώνευση στην Εθνική Τράπεζα της Τράπεζας Ανατολής περιήλθε στην κατοχή της Ε.Τ.Ε. το Κεντρικό Κατάστημα της Τράπεζας Ανατολής στην οδό Σοφοκλέους 6. Έξι χρόνια αργότερα, η Εθνική Τράπεζα αγόρασε τη γωνία Αιόλου και Σοφοκλέους και τέλος, το 1965, με την απόκτηση του χώρου στην οδό Σοφοκλέους αριθμ. 12, το Κεντρικό Κατάστημα καταλαμβάνει πλέον όλη την έκταση που ορίζεται από τις οδούς Σταδίου, Γ. Σταύρου, Αιόλου και μέχρι τον αριθμό 6 στην οδό Σοφοκλέους.

Κάτω:
Το Κεντρικό Κατάστημα
και το Μέγαρο Μελά (1998).

